

Այժմ արդէն ոչ թէ հասարակութիւնն է զբաղեցնում իմաստասէրներին, այլ նոցա իսկական «եւր»։ Նրանք արդէն ոչ թէ ամենալաւ պետական կազմակերպութիւնն են որոնում, այլ թէ ինչպէս անհատը կարող է իւր սեպհական ոյժերով երջանկութեան հասնել։ Հետզհետէ պատրաստուում է այն մթնոլորտը, որից ծնունում է քրիստոնէական կոմմունիզմը։

(Շարունակելի)։

Թարգ. Ի. Ս.

ՏՐԱՊԵՉՈՆԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑՈՒ ԿԵԱՆՔԸ

Դ.

Կորուս

Կորուսը 5—6 կանգուն բարձր՝ հաստ 4 կամ 6 սիւներու վրայ հաստատուած մի շինութիւն է, ուր պիտի պահուի զիւղացու լազուտը. կաղինը, ընկոյզը. պտղեղենը ևն.։ Նաև այն բաները որ միլներէ վնասուելու երկիւղ կայ։

Գիւղացին կորուսի համար նախապէս պատրաստած ու չորացուցած էր մաւմբգի, խոզկաղնի ծառներէ հաստ ու բարակ գերաններ, մեծ մեծ կոճղներ. 3—4 մատ հաստութեամբ 10—15 կանգուն երկարութեամբ տախտակներ, զորս կամ սղոցով քաշել տուած էր և կամ կացինով տաշելով բարակցուցած. տախտակի ձև տուած էր, պատրաստած էր նաև ծածել կոշուած հիւսուածքը, որ պետեղելու էր կորուսի յատակը. սիւներու գլուխը։ Պատրաստած է նաև մարդակ, խարթումայ, դռնցու և այլն։

Այն որ աղքատ է իր կորուսը չորս սեան ծայրը կը հաստատէ, այն որ հարուստ է, վեց սեան.

Տան աջ կամ ձախ կողմը դռներու մէկի հանգէպը 10—15—20 քայլ հեռւորութեան վրայ—15—20 քայլ տարածութեամբ տափարակի վրայ փոսեր կը պեղէ զիւղացին, ապա կորուսի սիւները հաստ գերանները կը պատրաստէ քառակուսի տաշելով, այնպէս որ ներքևի կողմը պիտի լինի հաստ, մի մարդ հաղիւ հաղ

պիտի կարողանայ գրկել, իսկ դէպի ծայրը տախաւ առ տախաւ բարակ. այնպէս որ ծայրը ոտքի $1/4$ — $1/3$ -ը լինի, որպէս զի վերակց ծակ կոճղ մի անցնէ բարակ աեղի վրան: Երկու կարգի փոսերու մէջ կամրացնէ սեան ներքի հաստ մասը, այնպէս որ իւրաքանչիւր սիւն իրարմէ 4—5—6 քայլ հեռու լինին. երկարութիւնը դէպի տան դուռը ուղղուած լինի: Սիւները բարով ու հողով այնպէս ամրացուցած է փոսերուն մէջ որ այլ ևս շարժելու հնար չկայ: Այժմ գլեղացին մեծ կոճղներու մի կողմ կը սղոցէ, միւսը վրանածէ կը տաշէ. հարթ կողմի միջովայրը քառակուսի մի ծակ կը բանայ լիսեռի ձևով, ապա գլխիվայր կը դնէ սեան ծայրի բարակ մասին, կիջնի կը հաստատուի հաստ մասի վրայ: Վեց սիւներն ևս այսպէս պատրաստեց: Այժմ սիւները կանգնած են. սիւներու ծայրերու վրայ հաստատուած եւրոպական գլխարկի ձևով կոճղներ, որպէս զի միները մինչև կոճղները—լիսեռը բարձրանան. այլ չկարողանան վերև բարձրանալ: Վրանածէ կոճղներու վերևի մասը հարթած է գլեղացին. այս անգամ մի երկայն գերան կերկարացնէ երեք սիւներու ծայրը հաստատուած կոճղներու վրայ այնպէս, որ գերանը ընկնի սիւներու բռնող կոճղներու վրայ: Այս անգամ երկու կարծ գերան երկարացուց լայնքէն, երկու գերաններու ծայրերու վրայ հաստատեց: Գերաններու ծայրերու մօտ քերթուածներ կան. լայնքէն ձգուած գերանի քերթուածը կընկնի երկայնքի քերթուածի մէջ, որով չորս անկիւն կազմող գերանները ամրապնդ իրար կը բռնեն: Լայնքէն մի գերան ևս կը ձգէ միջին սիւներու վրայ և կսկսի եզերքներէն տախտակորմ բարձրացնել:

Տախտակորմը հասարակ կամ լաւ կը պատրաստեն. հասարակը այն է, գերաններու պէս տախտակներու գլխի մօտ քերթելով, վզիկներ կը կազմեն, ապա գերաններու վրայ կերկարացնեն, երկայն տախտակները երկու կողմէն, լայնքէն ևս ուրիշ տախտակներու վզիկներու վրայ, որով իրար կը բռնեն, այլ ևս չեն շարժիր: Այսպէս երկրորդ կարգի տախտակները են:

Իսկ աւելի հաստատուն շինելու համար գերաններու միջովայրը, դէպի երկայնքը, փոսիկներ կը կոփեն. տախտակներու ներքին կողքը կը մօցնեն փոսիկներու մէջ, նոյնպէս երկու կողմերն ևս, ապա սղոցով գլխի մօտ կտրելով կը բանայ մի բացուածք ներքևը հաստատուած երկայն տախտակի վերի կողմէն և լայնքը տրուած տախտակի ներքևի կողմէն, մէկի բացուածքը միւսի մէջ հաստատեց այնպէս, որ քերթը տախտակի միւս քերթէն աւելի ցած իջնելով պնդ իրար կապուեցան:

Մենք իմացանք տախտակները իրար կապելը. այժմ ներ-

քանի տախտակը վերևի տախտակին կապելու համար ներքևի տախտակին կողքին մէջ նոյնպէս փոսիկ կը կոխէ, վերևի տախտակի կողքերը կը հանէ. բարակ մասը կը մտնէ ներքևի տախտակի փոսիկի մէջ, նախկին ձևով գլուխները իրար կապելով, նոյնպէս երրորդ չորրորդ ևն, կարգերը բարձրացնելու համար. տան կողմէն մի դուռ կը թողու. կը շարունակէ $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ արշին բարձրութեամբ: Վերջին տախտակներու վրայ կը հաստատէ բարակ գերաններ: Նրբամի գերաններով իր բարձրացնեն տախտակորմը:

Լայնքէն ձգուած գերաններու վրայ ծայրերը շեղ կտրուած խիստ հաստ տախտակներ կը հաստատէ. այնպէս որ իրար վրայ եկողները իրարմէ կարճ լինին. վերին մասը օրօրոցի կամարի ձև առնէ. այնուհետև ամենաբարձր տեղէն, որ լայնքերու միջավայրն կընկնի. մի գերան կերկարացնէ, գերանի երկու կողմը մարդակներ կը դարնէ, այնպէս որ մարդակի մի ծայրը գերանին դամէ, միւս ծայրը երկայնքին ձգուած տախտակներու վրայ իջնի. նաև մարդակէ մարդակ ևս մանր մարդակներ. ապա երկայն տախտակներ, կամ խարթումայ կը քամէ տան ծածքի պէս, մի կամ երկու տարի յետոյ կդմնդը կը շարէ:

Կորոպը կանգնած է 4—6 սիւններու վրայ, առաջի երկու սիւններու վրայ հաստ տախտակներով յատակուած. այդ սուֆայի մի անկիւնը ամբարի ձևով հաստ տախտակներով կորոպի տախտակորմի ձևով քառակուսի կը բարձրացնէ 2—3 մէթր երկայնութիւն կամ լայնութիւն ունեցող սարքինը, փականքով դուռ կը կախէ վրան. ուրտեղ կը գետեղէ ձմրան համար պատրաստուած մրգեղէնը կամ վաճառուելիք կաղինը, խնձորը, տանձը ևն, այն բաները, որ մկներուն կեր չլինին:

Մածել.—Մածելը երկու մատ հաստութեամբ կաղնի ցողուններէ հիւսուածք մէ, որ պիտի գետեղէ կորոպի յատակը—սիւններու ծայրը, որ նախապէս դուրսը կը պատրաստէ հետեւեալ ձևով:

Հաստ ցողեր կը ցցէ գետին մի ուղղութեան վրայ՝ իւրաքանչիւրը 1—2 թիղ հեռաւորութեամբ, որ լինելու է կորոպի յատակի չափովը թէ լայնութիւնը և թէ երկարութիւնը: Սոյն ցցերու վրայ կը հիւսէ կաղնի կամ լաշի բարակ ցողուններ և դեռ կորոպի տախտակորմ չբարձրացուցած սիւններու գլխին հաստատուած կոճղներու ու գերաններու վրայ կը հաստատէ, որ կը կազմէ կորոպի յատակը: Այս ծածկելու վրայ արդէն պիտի գետեղուեն գիւղացու հացի համար պատրաստուած լազուան և այլ ընդեղենները, որք չորանալու պէտք ունեն:

Կորուպր.—Ահա ձեզի վեց հաստ սիւներու գլխարկներու վրայ հաստատուած տախտակորմով մի հաստատուն շէնք, շէնքի առաջը 3—4 կանգուն լայնութիւն ունեցող սուֆան. սուֆայի աջ կամ ձախ կողմը կը բացուի սարքինի դուռը. առաջը կորուպի դուռը:

Կորուպր շատ անգամ ներկուած է կամ հիւսը գեղեցիկ քանդակներ հանած է վրան, հաստ յաղթանգամ սիւները այնպէս գետին հաստատած, հաստ տախտակները այնպէս ամրապինդ իրար կապած է, որ ու է հեղեղ, խիստ քամի մագի չափ չազդեր, մինչև իսկ երկրաշարժի ժամանակ ամենաապահով շինութիւնն է:

Կորուպի սանդուխը շարժական է կամ վերեւէն կախուած կը շինեն այնպէս որ գետնէն մի քայլ բարձր մնայ. մկներ վերև չբարձրանան:

Ե.

Գիւղացուն կաղնուսը

Տրապիզոնի գիւղացու արտահանութիւնը կաղինն է¹⁾ գլխաւորաբար, ապա լուբիան ու կանեփէ գործուած կտան. նա իր ունեցած արտէն հազիւ երեք ամսուան լազուտ հացաբոյսն հայթայթէ հացի համար, որով գիւղացին աւելի ուժ կտայ կաղնուտի, որպէս զի պտուղը վաճառէ. լազուտ զնէ, ապրի: Գիւղացին արդէն ունի հին կաղնուտ, որ տարածուած է նորատան աջ ու ձախ զառիվայրերը և տան տակ գտնուած արտի օրքն (ներքեւի կողմն):

Կաղնուտը բուլք-բուլք թուփերէ կաղմուած է. որպէս այգին, սակայն նա չունի թումբեր, այլ հարթ հաւասար գետնի վրայ տնկուած է. իւրաքանչիւր բուլք¹⁾ իրարմէ 7—8 քայլ

1) Կաղնի կասեն հայ գիւղացիք կաղին պտուղն արտադրող Թուփին. որ հազիւ բազկէ փոքր ինչ հաստ լինի ամենամեծը. 5—6 կանգուն երկարութիւն. իսկ բուն կաղնի ծառին (փալուտ) խոզկաղնի կասեն գիւղացիք. որ անտառային հսկայ ծառ է. ունի կարծր փայտ. պտուղը միայն խոզեր կուտեն. բունը իրրեւ գերան կը գործածեն մեծ շէնքերու վրայ. որը շատ դիմացկուն է. Շատ անգամ կորուպի տախտակներ կը քաշեն կաղնի եւ մաշմրդի ծառներէ:

1) Բուլք կը կոչուին իրար մօտ աճող 5—10 կամ 20 Թուփեր. արհեստական կերպով տնկուած կաղնին կամ ինքնաբոյս վայրենի Թուփեր. որպէս վարդենին. լաշին. ըղրին. մաղուլ (մորմենի) փուշն. մասրենին եւն:

հեռին. միևնոյն ուղղութեան վրայ կարգ, կարգ չարուած են, կարծես իւրաքանչիւր կարգի միջնաւայրը լայն ճանապարհ լինի ուղիղ մի գծի վրայ ձգուած թէ վերէն վայր, և թէ աջ ու ձախ: Ամեն մի բուլքի թիւերն ուղղակի դէպի վեր չեն բարձրացած, այլ քանի որ բողբոջներ են 2—3 կանգուն ուղիղ կը բարձրանան. իսկ երբ ծայրերէն ճիւղեր կարձակեն, տակաւ, առ տակաւ դէպի դուրս կը կեռին. չորս կողմը դանդաղ բուլքերու թիւերու ծայրերուն կը մերձենան կամ կը խառնուին, այնպէս որ մարդ տակը ազատ ման կգայ. եթէ մի թուի շատ կեռած է, նա քիչ պտուղ կտայ, տակը ազատ ման դալու արգելք կը դառնայ, կը կտրեն, նոյնպէս կը կտրեն հողի միջի արմատէն աճող տկար, աւելորդ բողբոջները, նաև այն ճիւղերն որ բողբոջներու շուքի տակ ընկած են. ուրիշ կողմ կը դարձնեն այն բողբոջներն, որ մի կողմ ուղղուած են, կարևոր բողբոջներու աճելուն արգելք չդառնան ևն.:

Կաղնուտը, որպէս ասացի, գիւղացուն կարևոր ապրուստի միջոցներէն մին է. դորա վրայ մեծ հոգ կը տանի, երբեմն արտի տեղն կաղնուտ կը շինէ. երբեմն ևս անտառի ծառներն արմատախիլ կանէ նոր կաղնուտի համար. երկբերանի մեծ բրնձով խոր կը փորէ, արմատներն բրնձի սուր կողմով կը կտրէ, ցախերն ու արմատներն տեղ տեղ կը կուտակէ. հասա դերաններն ու ճիւղերը տուն կը տանի. մնացորդին կրակ կտայ, կը վառէ. երեք—չորս օր կաղնուտ լինելիք վայրը կրակ ու բոցի մէջ է. հողն անգամ մօտիւր դարձած է: Ապա կսկսի կարգ կարգ մեծ փոսեր բանալ. մի փոսի մէջ իրարմէ մի թիղ հեռի 7—8 արմատահան եղած ընտանի կաղնի բողբոջներ կը տնկէ. ապա յաջորդ փոսն, մինչև կարգը լրանայ և կսկսի երկրորդ կարգի փոսերն տնկել, այսպէս մինչև կաղնուտը ամբողջ տնկէ: Այնպէս պիտի տնկէ երկրորդ կարգի երկրորդ փոսն՝ առաջինի երկրորդ փոսի ուղղութեան վրայ պիտի գայ. հինգերորդ կարգի չորրորդ փոսը նոյնպէս առաջին կարգի չորրորդ փոսի ուղղութեան վրայ: Իւրաքանչիւր փոսի մէջ տնկուած տունկերը մեծանալով բուլք պիտի կազմեն:

Այս նոր տնկարանը 4—5 տարի արտի պաշտօն կը կատարէ. քանի որ տնկերը փոքր են, դեռ պտուղ չեն տար՝ գիւղացին լեխտրով (եղհճիւղանի բահ) կը լըխտրէ. բրնձով կը սերմանէ լազուտ,

1) Լաշին անտառային Թուփ է. տերեւները հաստ լայն ու մեծ են. ծեռաց ավիշն աւելի երկար. ձմեռն եւս կամի. չթափիր. Թուփը ճկուն է, որչափ ծռես. չկտորիր. որպէս է նաեւ կաղնիի բողբոջը. որ առաջնոյն չհաւասարիր ճկնութեամբ:

լիւրիւս. գգում ևն իսկ երբ բուլքերն աճեն, բարձրանան. որոց շուքին տակ չաճիր ու է բոյս:

Նոր տնկուած կաղնուտը կսկսի ցանկապատով պատասպարել, որպէս ամեն կաղնուտ ունի:

Բազկի հաստութեամբ 2—3 կտնդուն փայտերու մի կողմ կը սրէ, սուն կը շինէ. խիտ ամուր կը ցցէ գետին իրարմէ 2—3 թիզ հեռի. ապա լաշիկ¹⁾ կամ կաղնի շիւղեր կը հիւսէ սուններու վրայ. ամբողջ կաղնուտի չորս կողմ կը պատէ. որ անասունք ներս չմտնեն, փշացնեն անկերը. տեղ տեղ փոքր փայտի մի երեսը քերթեն կացինով քանի տեղ. պատին հետ կը դնեն դրսէն ու ներսէն որ մարդիկ իբրև սանդուխ ել ու մուտք անեն:

Դու տես, ինչ մեծ աշխատանք կրեց նա կաղնուտի շուրջը ցանկապատ քաշելու համար, ամեն մի սիւնը գետին ցցելու համար երկու ձեռքով կը բարձրացնէ. որած կողմը ուժգին գետնին կը դարնէ, գետնի մէջ ծակ կը բացուի. 5—10 հարուած տալով ծակը երբ բաւականին խորացաւ, ծակի մէջ ջուր կը լեցնէ. շարունակէ այսպէս մինչև 20—30 ծակի մէջ ջուր կը լեցնէ. ապա նորէն կսկսի առաջի ծակէն հարուած տալ. վասն զի այս անգամ ջուրը կակուղցուցած է, հարուածներով դիւրութեամբ խոր կերթայ. սեան ներքին ծայրը 1—2 թիզ կը մղուի ի խոր, կամբանայ:

Ցանկապատէն ներս անասուն չթողուիր ձմեռն մինչև անգամ անասունք բողբոջները կրծելով չփշացնեն. խոտը մանգաղով կամ գերանդիով կը հնձեն:

Հին կաղնուտներու մէջ շուքի տակ խոտ չաճիր. կամ շատ քիչ կաճի. ուր կաճի ընդհանրապէս դարնան այլ և այլ սունկեր. — Կուկուլակայ որ գոց սունկ է, կռնկի ոտք որ բարձր ու բաց սունկ է. դիրմիծայ, որ դառն կաթ ունեցող սունկ է. կայ նաև կարմրագոյն և կաթոտ սունկ որ հում կուտեն: Կաղնուտի մէջ կաճի նաև կարգ մի լայնատերև բոյսեր, որոյ տերևներու կոթը կեփեն, կուտեն. մէկի անունն է քամաւա, նաև կաճի իմբոյ բոյսը մեծ առատութեամբ, որը անասնոց տակ կը փռեն:

Գիւղացին կաղնուտի ներքին գործերով ևս կը պարապի, կը յոտէ, չորանալու վրայ եղող 8—10 տարեկան թուփերը կը կտրէ արմատէն, իրարու մօտ աճած բողբոջներն ու շիւղերը կը կտրէ. միայն կարեւորները կը թողու. բթամատի հաստութեամբ բողբոջները կը հաւաքէ. կապոց կը շինէ. տուն կը տանէ. թրոնցմէ կը հիւսէ գդալնոց. սակառներ. գառնալ ևն. որոց վրայ առանձին պիտի խօսիմ:

Նոր կաղնուտը օր յօրի կաճի. 3—4 տարիէն կսկսի կաղին տալ, հետզհետէ բարձրանալ. ուղիղ է քանի որ 2—3 կանգուն է.

ապա կսկսի գուրս կեռիլ երբ կսկսի բունը հաստանալ:

Կաղինի տերերը կլոր ու կակուղ է նման թթի տերեւին ու կայն փոքր ինչ մեծ և աւելի կլոր, ծաղիկ չունի. նորա ծաղիկը կը համարուի աշնան տերեւաթափի միջոցին վրան գոյացած սիկառի հաստութեամբ աճող կարծր բոյսերն, ուստի ևս կը գուշակեն թէ յաջորդ տարին շատ պտուղ տալու է թէ ոչ:

Կաղինի հատիկները կաճին ծուլուվի մէջ. ծուլուվը կանանչ պատեանը 1—2—16 ևն. մասի կը բաժանուի իրարու կպած. ամեն մի մասի մէջ մի հատ կաղին կը պարունակէ.

Ապրիլ ամսոյ վերջերը կոկսին կաղինի ծուլուվները երևան գալ, տակաւ առ տակաւ աճիլ, յուլիսի վերջերը միջի հատերը կանանչ պատեաններէն կը բաժանուի երբ հանել ուզէ. սակայն չեն թափիր. վասն զի մի ծուլուվի վրան գտնուած պատեաններու գլուխները իրար վրայ ամփոփուած՝ կաղինը գոցած են, ինչպէս իւրաքանչիւր պատեան մի տոպրակ լինէր:

Այս միջոցին՝ կաղինի կեղևը, որ առաջ բանբակի պէս կակուղ էր, բաւականին կարծրացած է. միջի գանձին. դեռ թարմ և կաթոտ է. կը հաւաքեն, հատերը ձեռով կը հանեն, թափով կեղևը կը կոտորեն. քիչ տաք փուռը կը դնեն, կը չորանայ. ապա կեղևը կը բաժանեն, կուտեն, քաղաք բարեկամներու նուէր կը տանեն, որոց մօտ շատ յարգի է:—Փոնչոր¹⁾ կաղին կասեն սորա:

Օգոստոսի առաջին օրերը կաղինը լաւ կը հասնի. տնուորները մեծ ու փոքր կերթան կաղնուտ. ամեն մէկը ունի զրոյց կոչուած սակառիկը, մին ևս երկու մեծ սակառ (սեփեթ) հետը առած կըսկոնն քաղ, ուժեղը գոկառով (մի կողմ կեռ փայտ) թուփերը վայր կը քաշէ. մեծ ու փոքր կը թափին վրան, ծուլուվները կը հաւաքեն. իւրաքանչիւր տերեւի տակ կը նային ծուլուվ չմնայ. թոյլ կտան, միւս թուփը այնպէս կը քաղեն. իսկ ցած քաշողը թուփը թոյլ կտայ քաղողներու ձեռքի մէջ, ինքը բիճու կոչուած հատոցով կտրուելիք ճիւղերն ու բողբոջները կը կտրէ. երբ տեսաւ որ քաղողները վերջացուցած են, մի ուրիշը վայր կը քաշէ. դարձեալ կսկսի իր գործին:

Երբ մի բուլբի թիւերն քաղեցին, վերջացուցին. կանցնին յաջորդ բուլբին. ապա միւսին մինչև կարգը վերջանայ:

Քաղողները իրենց գթոցին միջի ծուլուվը կը դատարկեն

1) Փոնչոր նաեւ կասեն լազուտ հացարոյսի գլուխները երբ կաթոտ են փռան մէջ կը չորացնեն, հատերը կը փշրեն. երկանքով կը մանրեն. տան մէջ ընդ միշտ ապուր կեփեն, կուտեն. Կամ ալիւր կը շինեն, հաց կը թխեն, որ շատ համեղ ու քաղցր կը լինի.

մեծ սահառի մէջ, մէկը կը տանի կալը, արեգակի տակ կը փռէ: Մինչև սորա գալը քաղուորները երկրորդ սահառը կը լեցնեն, կրողը դատարկը կը դնէ վայր ու լիքը կը տանէ կալը և այսպէս շարունակ:

Քաղուորները կանցնին երկրորդ կարգը, երրորդը ևն. մինչև ամբողջ կաղնուտը քաղեն:

Երբ քաղը վերջացուցին, տնեցիներէն ոմանք՝ մանաւանդ փոքրերը մի մի գթոց կ'առնեն, նաև ձեռներն երկճիւղանի մի ցող կերթան կաղնուտ կանձրլոյիս (հասկաքաղ) անելու. ծուլուվի չտեսնուածները հաւաքելու, ամեն մէկը իր համար կը հաւաքէ. կը յանձնէ տան մեծին, որ հաւաքածին չափ քաղաքէն իւր ուղած չորը կամ այլ բան բերէ իր համար:

Կանձրլոյիսը երկար կը տևէ, մինչև աշուն, մինչև տերևաթափ, սակայն ամեն օր չէ, երբ տնեցիներէն մին դատարկ է. շաքաթը մի անգամ. կամ այնպիսի օր մի որ անձրև եկած՝ ծուլուվը կ'աղագուցած է, կերթայ կաղնուտ, թուփերը կը շարժէ, ծուլուվները կը թափին, կը հաւաքէ, նաև շատ անգամ կաղինի հատեր որ բացուած ծուլուվի միջէն թափած են:

Կալը.— Տան մեծը կամ մեծերէն մին թէ կին լինի և թէ այր. մեծ կալի մէջ փռուած ծուլուվները թիակով քանի անգամ կը դարձնէ, մինչև արեգակի ու արձրևի տակ ծուլուվներու բերանները լաւ բացուին, ապա երկար խուրչակով կոկոսի հարուած տալ որ կաղինները ծուլուվէն դուրս գայ. ապա երեսէն փոցխով ծուլուվը կը քաշէ, թիակով կը հաւաքէ, քամիին կտայ, որ մաքրուի. չափէ ու կը տանի կորոպի սարպինի մէջ կը լեցնէ. եթէ խոնաւ է, չորանալու համար նախ կորոպի ծածելի վրայ կը փռէ. երբ չորացաւ սարքինի մէջ կը տեղաւորէ՝ այնուհետև կ'սպասէ վաճառականներու կողմէն ուղարկուած մարդոց որ վաճառէ. իսկ եթէ վաճառականին նախապէս պարտական է. կը յանձնէ նորա, որ երբ գինը որոշուեցաւ, կը հաշուէ պարտքի տեղ:

Կաղինը 8—10 տեսակ ունի, ինքնաբոյս անտառային կաղինը որ Տրապիզոնի կողմերը նշանակութիւն չունի. Երևանի և Հայաստանի կողմերը այդ կը գործածեն. որու կեղևը շատ կարծր է, քարով պիտի կտրես. իսկ Տրապիզոնի կողմերը ամբողջապէս ընտանի է, soñու կասեն, որպէս վայրենիին ևս վէրի:

1, Չախչապուր որ հասարակ կաղին է շատ կը տնկեն. 2, բոյախանէ, որ խոշոր ու կտր կը լինի, կանձին լիք չի լինիր, քիչ կայ. 3, կիրասոֆ, որ սուր ու երկար կը լինի նաև մեծ, կանձին լիք. աւելի քաղցր, որը այժմ աւելի կը տարածուի. 4, Ֆրո-

Ֆրո 1) որ 3—4 կաղինն մեծութիւն ունի, կանձին շատ փոքր և
թեթեւ որ շատ քիչ կայ. ևն:

Ս. Հայկունի.

(Շարունակելի).

1) Տղայք այս կաղնի ծայրի տափակի երկու կողմէն կը ծակեն.
զլսի հարժ կողմէն մի ծակ կը բանան. թելի մը երկու ծայրերը ծակերէն
կանցնեն. միացած երկու ծայրերն զլսի մի ծակէն կը հանեն. երկու
ծայրերը իրար կը կապեն. կաղինը թելի մէջտեղ կը բերէն. երկու ցուցա-
մատները թելի երկու կողմ անցնելով քանի անգամ կը դարձնեն կաղինը
ապա ծիգ կը քաշեն. կաղինը արագութեամբ կը դառնայ. ապա թոյլ կը
թողուն եւ կը քաշեն. որով կաղինը խիստ արագ կը դառնայ այս այն
կողմ: